

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum si non fuisset peccatu[m] Deus fuisset incarnatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

quod si quis aliunde gratiam quis haberet eodem modo; scilicet secundum accepctionem satisfactionem Christi, ut perfectam simpliciter in ordine satisfactionum, & addidit priori doctrinae, quod hinc omnis puri hominis satisfactionis sustentatur super satisfactione Christi: ita quod si quis aliunde gratiam haberet, non ve membrum Christi, satisfactionis eius esset secundum acceptionem ex diuina misericordia per charitatem gratificante illius sed non haberet efficaciam ex satisfactione Christi: & ideo imperfectior esset. Mea autem satisfactionis, quia membrum Christi sum, efficax est & ex charitate, & ex satisfactione Christi. Et quia ex Christi capite, & nobis membris continuitur una persona mystica, ideo satisfactionis mea communica satisfactionis Christi sit aequalis similitudine, & est satisfactionis mystice personae immo & quandoque superexcedit ad iuxtam illud ad. Colos. 1. Adimpleo ea, quae defunctorum passionem Christi, in carne mea pro corpore eius, quod est electio.

Super Questionis prima. Articulum tertium.

In articulo 3. eiusdem questionis, duo sunt: primo, referuntur diversae opiniones circa questionem: secundo, respondetur questioni, preferendo secundam opinionem dubius concludonibus, altera de facto, directe responsu quaerito negari, altera de possibili afferente partem affirmatiua. Prima conclusio est, Peccato non existente incarnationis non fuisset. Probatur in sacra scriptura, ubique, incarnationis ratio ex peccato primi hominis affixatur, ergo incarnationis opus ordinatum est a Deo in remedium peccati, convenientius dicitur, ergo peccato non existente, incarnationis non fuisset. Antecedens pro evidenti affinitate. Prima consequentia probatur, quia ea quae ex sola Dei voluntate supra omnem debitum creature prouenient, nobis non innocent, nisi quatenus in sacra scriptura (in qua divina nobis voluntatis manifestatio traditur). Secunda conclusio est, Deus potuisse peccato non existente incarnationi. Probatur, quia potentia Dei non limitatur ad hoc, scilicet quod incarnationis sit in remedium peccati.

¶ Circa verba litera nota duo: primò, quod ly. convenientius, comparisonem exercet repectu alterius opinionis contraria, ita quod ex reuelata in sacra scriptura de diuina voluntate, convenientius dicitur pars negativa, quam affirmativa: secundo, quod auctor loquitur de opere incarnationis ut sic & non ut redemptio, & liberatio, vt Scottus glossandas dicit auctoritates dicentes, quod sine peccato non fuisset incarnationis.

¶ In responsive ad tertium, nota distinctionem de potentia naturali, & de potentia obedientiali hinc sumi, & quomodo distinguntur, quod naturalis infra ordinem, naturalum sicut: obedientialis uero secundum ordinem a diuinam potentiam attinetur: illa semper implevit, ita quandoque impletur, & quandoque non impletur.

¶ In responsive ad quartum eiusdem articuli 3. dubium occurrit, primo, circa illam propositionem, predestinationis presupponit praescientiam futurorum, quia falsa est. Nam predestinationis Petri non presupponit praescientiam Petri predestinandi, aut saluandi: sed econtra, praescientia Petri saluandi presupponit predestinationem Petri, ut pater ex hoc, quod ideo est Deus Petrus salvandum, quia predestinavit eum, & non ideo predestinavit Petrum, quia predestinat Petrum salvandum, ut pater ex prima parte, q. 23. art. 5. ubi determinatum est, quod praescientia meritorum non est causa predestinationis.

¶ Dubium secundum occurrit, quia impertinens est solutioni argumentum de predestinatione Christi, quod supponatur praescien-

tia futurorum, quia sicut presupponatur sine non oportet ex voluntate diuina reddere rationem, quare predestinatus est per tale medium, vel sub tali ratione, ut in corpore humanus articulat, & non ex parte intellectus prouidentus; prouidio enim non efficiatur effectus, ut pater.

¶ Dubium est tertio gna. Ethoc modo satisfactionis puri hominis est sufficiens. Et quia omne imperfectum præsupponit aliquid perfectum, a quo sustentetur, inde est, quod omnis puri hominis satisfactionis efficacia habet a satisfactione Christi.

Ad tertium dicendum, quod Deus assumendo carnem, suam maiestatem non minuit, & per consequens non minuitur ratio reverentiae ad ipsum, quae augentur per augmentum cognitionis ipsius. Ex hoc autem, quod nobis appropinquare voluit per carnis assumptionem, magis nos ad cognoscendum attraxit.

ARTICULVS III.

Vtrum si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod si homo non pec-

gloriam illi, quem multe esse proximum sum, auctor hoc prius anima Christi, quam alii rite gloriam, & prius culibet multe gloriam & gloriam, quam prouideat illi opposita istorum habitum scilicet gratiae & gloriae, ergo prius multe anima Christi gloriam quam prouideat Adam calum. Tertio, redemptio sue gloria anima redimendis non est tantum bonum, quantum est gloria anima Christi, ergo non proprius solam istam coulam inducat Deus predestinatione illam animam ad tantam gloriam. Quartu, quia non est uerisimile tantum summum bonum in entibus esse tantum occasionatum, s. p. minus bonum. Quinto, non est uerisimile Deum prius preordinasse Adam ad tantum bonum, quam Christum, quod tamen sequeretur. Immo vterius sequeretur absurdius. s. p. Deus preordinando Adam ad gloriam, prius prae-

differit ipsum calum in peccatum, quam predestinatione Christi ad gloriam, si predestinatione illius anima tantum esset pro redemp-

tione aliorum, quia redemptio non fuisset, nisi calus & delictum processisset. Et hoc fit sexuum Scotti argumentum. Ex quibus concludit Scottus quod prius in natura, quoniam aliquid præcidebat circa peccatorum, sive de peccato, sive de pena. Deus elegit ad celestem curiam omnes, quos habere voluit, sive angelos, sive homines in certis, & determinatis gradibus, & nullus est predestinatus tantum, quia alius præmissus est calus, ut sic nullum oporteat gaudere de lapso alterius. Et hoc pro septimo argumento.

¶ Ad evidenter horum sciendum est, quod hoc propositio, prede-

stionis supponit praescientiam futurorum, porci intelligi primo respectu omnium futurorum, & sic videatur non intelligibilisnam predestinationem Petri non presupponit praescientiam futu-

re gloria Petri, quod pater sic. Praescientia futuri presupponit futurum sub ratione futuri qm, ut d. in 1. Post qd non est nō po-

test scire gloria autem Petri est primo futura per predestinationem, ut pater, etsi igitur secundum naturam ordinem primo prede-

stinatione Petri ad gloriam, & ex hoc gloria Petri est futura, &

praevidetur a Deo. Supponit ergo praescientiam aliquam futuri

predestinationis, ac per hoc predestinatione non presupponit pre-

scientiam omnium futurorum. Secundu, potest intelligi de prede-

stinatione qd ad constituta per predestinationem, & praescien-

tiā repectū aliorum futurorum, ita p. sensus est, predestinationis,

ut respicit predestinationem, presupponit praescientiam futurorum

non predestinationem, sed certum, quod presupponuntur, vel or-

dinatur per predestinationem. Et sic propositio est vera. Quam

ut clarius intelligas distinctione inter effectus predestinationis,

quoniam quidam sunt non soli ordinati, sed constituti per prede-

stinationem, ut gloria & gratia, & universaliter finis, & media

ut sic: quidam autem sunt soli ordinati contra predestinationem,

ut anima illius hominis, qui est sanctus Petrus, & reliqua

spectantia ad naturalem ordinem uniuersi: hęc n. futuri ratione

Tertia S. Thomæ.

A 4 habent

3. diff. 1. q. 1.
art. 3. Et 4.
di. 41 art. 2.
q. 1. 2. Et ve
r. 1. q. 29 art.
4. ad 3 & 1.
Ti. 1. co. fi.

habent ab aeterno ex prouidencia diuina, & non ex praedestinatione diuina: sed praedestinatio quasi superueniens, sicut ordo gratiae superuenientia ordinis naturae, ordinat animam S. Petri in gloriam aeternam mediante gratia, &c. Et quoniam inter praesupposita a praedestinatione non solum sunt res naturales constitutientes vi-

* II. 13. c. 17.
in princip.
tom. 3.
ar. præc.

naturalem secundum naturalem ordinem, sed etiam defectus in pure naturalibus, ut monstra, & in animalibus, ut agriculturales, & in rationalibus, ut ignorantes, & ut malum moris, quod est peccatum: id est sicut, implicite loquendo, praedestinatio, praesupponit prouidentiam viuenteri naturalis; ita impliciter loquendo, praesupponit prouidentiam futurorum pertinenteum ad ordinem viuenteri naturali-

& defectuum in illo futurorum. Inter quæ constat contineri peccata hominum: quoniam non spectat nosfrati, poterat ad ordinem gratiae, sed ad ordinem naturae, quia ex nobis solis peccamus, ut patet, & auctoritate scripturae firma tur Osee 13. Peccatio tua exte, Israel. Et hinc patet fallam esse Scoticam imaginationem, qd pri-

Petrus praedestinatur ad gloriam, quam prouideatur peccaturus: quoniam sicut prius præsidebat Petrus secundum ea, quæ seculo ordine gratiae sibi conuenient, quam praedestinatur (quia prius prouidebat secundum futura sibi secundum ordinem simplicis prouidentiae diuinae, quam secundum futura sibi secundum ordinem diuinae praedestinationis) ita prius prædebat peccaturus: quam prædestinatur, eadem ratione, quia scilicet Petrus pccare pccat ad ordinem diuinae prouidentiae, & per supernementem ordinem diuinae praedestinationis aeternam punitionem. Et si perspicaciis tres, qui de facto in viuenteri inveniuntur, ordines consideramus, videlicet ordinem naturae, ordinem gratiae, & ordinem Dei, & creature simul, videbimus, qd secundum supponit primum, & tertius præsupponit virosum, & similiiter præordinatio, & præfatio primi præsupponitur a præordinatione, & præfusio secundi, & similiiter præordinatio, & præfusio tertii præsupponit præordinationem, & præfusio virosumque: ita quod Deus primo ordinavit viuenterum secundum ordinem naturae, & quoniam viuenterum secundum talen ordinem non attinet ad fruitionem diuinam, superaddit ordinem gratiae: & quoniam talis ordo non pertinet ad viuenterum summo modo possibilem cum Deo, præordinavit creaturam ad viuenterum personalem cum Deo. Quocirca cum peccata pertinente partim ad ordinem naturae, & partim ad ordinem gratiae, ut opposita illi, sequentes est, quod praedestinatio Iesu Christi, ut filius Dei, præsupponat præfusio nem futurorum peccatorum, vpoate spectantium ad præsuppositos ordines in genere causæ materialis.

Vnde ad singula deueniendo, ad primum dubium dicitur, quod propositio illa est vera, ut declaratum est, & est ad propositum argumentum, quod praedestinationem Christi necessariam ablique peccato arguebat. Responso namque ad hoc non exigit, quod praedestinatio Christi supponat prouidentiam glorie Christi sed requirebat, quod præsupponit prouidentiam peccatorum, in quorum remedium Christus est praedestinatus: ordinatio namque medicinae præsupponit nostram morbi.

Ad secundum vero dubium dicitur, quod in hac responsione ad quartum argumentum, quæ hunc discussit, non erat reddenda ratio praedestinationis incarnationis in remedium peccatorum, sed sufficiendum era, qd cum praedestinata incarnationis necessitate stat, qd praedestinata sit in remedium peccatorum. Et hoc manifestatur ratione, quia praedestinatio præsupponit prouidentiam fu-

tiæ: sed post peccatum capax est gratiae unionis, quæ est maxima gratia ergo si homo non peccasset, humana natura huius gratie ca pax fuisset, nec Deus subtraxisset humanae naturae bonum, cuius casus erat: ergo si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

¶ 2 Præt. Ad omnipotentiam diuinæ virtutis patet, ut opera sua perficiat, & se manifestet per aliquem infinitum effectum: sed nulla pura creatura potest dici infinitus effectus, cum sit finita per suam essentiam. In solo autem opere incarnationis videtur præcipue manifestari infinitus effectus diuinæ potentiae, per quam in infinitum distanta coniunguntur, in quantum factum est, qd homo esset Deus: in quo etiam opere maxime videtur perfici viuenterum, per hoc, quod ultima creatura, s. h. primo principio coiungit, scilicet Deo. ergo etiam si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

¶ 3 Præt. Humana natura p. peccatum non est facta capacior graviter: sed post peccatum capax est gratiae unionis, quæ est maxima gratia ergo si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

Sed contra est, quod Aug. dicit in l. de Verbis domini, * exponens illud quod habet Luc. 19.

¶ 4 Præt. Praedestinatio Dei est aeterna: sed dicitur Rom. 1. de Chri sto, Qui praedestinatus est filius Dei in virtute, ergo etiam ante peccatum necessarium erat filius Dei incarnari, ad hoc, quod Dei praedestinatio impleretur.

¶ 5 Præt. In incarnationis mysterio est primo homini reuelatum, ut patet per hoc, quod dixit, Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. qd Apo. dicit esse magnum sacramentum in Christo, & in ecclesia, ut patet Eph. 5. Sed homo non potuit esse præcessus sui causæ, eadem ratione qua nec Angelus, ut August. probat super Genes. ad literam. ergo etiam si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

¶ 6 Præt. Secunda est inter magis volitum, & prius natura volitum.

¶ 7 Præt. Tertia est, inter prius natura, vel a quo non conueritur consequentia, vel prius causat. Quarta est inter prius natura volitum, prout prius est a quo non conueritur consequentia, de facto vel possibiliter accipiendo, n. prius natura, hoc est prius causat, secundum aliquod genus causæ, coincidente prius, & magis secundum illud genus causa: volitum n. prius & magis sicutatem, quam purgationem secundum genus causæ finalis, contra autem secundum genus causæ materialis locando dispositiones ex parte materiae, & quia causa finalis est impliciter, & absolute prior, ideo volitum impliciter, & absolute prius, & magis sicutate, sed si sumatur prius natura, a quo non conueritur consequentia (vt Scotus sumit in proposito) tertiæ quarta distinctione inter sic prius volitum de facto, vel prius volitum de possibili: & dicit, quod si voluntum ordinare, quorum unum se habet ut huius, aliud ut medium, aliud ut effectus illud, quod est finis, confat esse magis prius natura, hoc est causat volitum, & respectu diuinæ voluntatis loquendo, confat, quod est prius natura de possibili volitum, nō autem quod est prius natura volitum de facto, hoc est, confat, quod potest esse volitum illud sine medio, & effectu: non tamē constat, quod de facto sit a Deo voluntum illud, sine tali medio, effectu, & occasione. Et hoc est, in quo decipiunt argumenta Scotorum, quia ex magis, & prius causat, & prius natura secundum consequentiam volito de possibili a Deo, inferit voluntum esse a Deo de facto. At si affirmat, qd finis est magis, & prius natura secundum consequentiam de facto a Deo volitus, petitio principii committitur: quia affluit probandum, hoc enim cum ratione probari non posse (quia nemo nouit quae sunt Dei, nisi spiritus Dei) oportet ad scripturas sacras deuenire, si nosse voluntum, quod de facto Deus ordinavit incarnationem futuram, sicut Adam peccet, sicut non. Nos, n. quia ex scriptura non habemus incarnationem nisi redemptiū, dicimus quod licet portuisset Deus velle incarnationem etiam sine fine redemptiū futuram, de facto tamē nouit eam nisi sic, quia ipse non aliter reuelauit suam voluntatem, que ex sola ipsa reuelatione cognosci potest. Cū ergo primo arguitur, Praedestinatio omninoque ad gloriam præedit ex parte obiecti, &c. dicitur qd propositio est impliciter falsa, loquendo de præfusione pccati, ut patet ex dictis, quia pccatio ad gloriam præsupponit ordinem puidetatem, in quo præsident pccati.

¶ 8 Ad

Lib. II. c. 11.
tom. 3.
In Ser. 36.
& de verb.
apost. ser. 8.
tom. 10.

Art. 1.
præc.

Tradit.
Ioan.
fin. reg.

Ad secundum dicitur quod ordinatus volens prius naturam, hoc est causam finalitatem; de possibili tamen vultus finem, & propinquius fini, non autem de facto, quia sicut cum illo ordine, quod simul de facto velit connexionem illorum, ita quod non velit lucem sine tali medio, & occasione; quia sic ei complacet. Et ideo nihil valeat illusiones de facto, inferentes, quod prius natura Deas gloria velit finem peccati remedium.

Ad tertium enim patet ex dictis, quod si factum nullum de facto maximum bonum, nisi connexum tali minori bono.

Et similiter ad quartum, quod non de ceteris diuinam sapientiam disponit, tam excellum bonum se facturam, nisi occasionaliter peccato suum misericordiam ad id prouocante.

Ad quintum negatur sequela sicut etiam ut

Apostolus dicit, predestinationis conformis fieri imaginis filii sui.

Christus est ergo primus predestinationis de facto.

Ad sextum dicuntur, quod non est absurdum Deum prius preuidisse calum Adae,

quam praestinasse Christum, sicut non

est absurdum Deum prius preuidisse leporem curliorum, &

moxstra futura, & reliqua ad naturam ordinem speciatam, quam praestinasse Christum.

Ad septimum restat dicendum, quod omnes aliae causae, quae sunt assignatae, pertinent ad remedium peccati.

Si enim homo non peccasset, prout fuisse lumine diuina sapientiae, & iustitiae rectitudine perfectus a Deo ad omnia necessaria cognoscenda, & agenda;

sed quia homo deserito Deo, colapsus erat ad corporalia, conueniens fuit, ut Deus carne assumpta etiam per corporalia ei salutis remedium exhiberet. Vnde dicitur Aug. super illud Io. 1. cap. * Verbum caro factum est: Caro te obsecraverat, caro te sanat: quoniam sic venit Christus, ut de carne,

carnis via extingueret.

Ad secundum dicendum, quod in ipso modo productionis rerum ex nihilo diuina virtus infinita ostenditur. Ad perfectionem eternitatis sufficit, quod naturali mo-

mentu conuerit in alterius bonum.

Sugger questionis prime articulum quartum.

Non articulo quarto eiusdem primae questionis in corpore tria sunt. Primum, manifestatur id, quod questione hanc supponit. Secundum, Christum

deleste omnia peccata mundi. Ceterum enim hec questione sit comparativa (sanctus principalus pro originali, quam pro actualibus peccatis Deus incarnatus sit) presupponit positivam certam, & pro utriusque peccatis incarnatus sit, & hoc est, quod primo in litera dicitur. Vbi nota, quod non est sermo de omnibus peccatis simpliciter, sed de omnibus peccatis hominum: qui non venit Christus pro peccatis angelorum. & hoc denotat litera, cum dicunt, sed ad deletionem omnium peccatorum, quae postmodum superadditi sunt. Secundum, illustratur modus, quo Deus incarnatus delit omnia peccata, non secundum effectum, sed secundum sufficientiam remedium, ita quod dux ponuntur hic conclusiones. Prima negativa. Non omnia peccata hominum delentur per Christum. Et ratio huius est defensio hominum. Probatur auctoritate Domini. Secunda affirmativa. Christus exhibuit, quod sufficienties fuit ad omnium peccatorum deletionem. Probat ex Apostolo. Vbi nota, quod quia actus affectionum fuit in patiente disposito, & non in his, quae agentis actionem non sufficiunt: ideo quantumcumque ignis sit sufficiens causa calefacendi aliquem, nisi ille proximus sit igni, non calefiet, non ex defectu ignis, sed hominis, qui non accedit ad ignem. Attulit Christus medicinam sufficietissimam proximis, & nisi iungatur Christo per fidem, & obedientiam, in peccatis nostris remainemus non ex defectu remedij, sed ex defectu nostri, dum magis amamus tenebras sensibilium bonorum, quam lucem intelligibilis, diuinaque boni. Tertio, in litera respondet questione duabus conclusionibus, altera implicita, altera explicita.

Ad quartum sic proceditur. Vnde per Deus principalus in carnatus fuerit in remedio actualium peccatorum, quam in remedio originale peccati. Secunda,

quae explicatur, est. Quantum ad magnitudinem extensuam peccati, Christus principalus venit ad tollendum peccatum originale, quam actualem. Vt raga conclusio affluit vnam, & eadem maiorem. Tantum principalus ad alienius peccati deletionem Christus venit, quanto illud peccatum maius est: sed subsumit diueriam minorem: nam pro prima subsumitur, peccatum actuale esse manus inten-

Principia par.
q. 103. art. 6.

D. 67.

*3. diff. 1. q. 1.
artic. 2. ad 6.
Et opus 10.
art 28. & o.
pufc. 11. art.
23. Et opus
33. art. 21.*

Aug. ser. 9.
de ver. Apo-
stolo. in prim.
ser. 10.

Art. 1. & 2.
praecepit.

Tract. 2. in
Ioan. circa
fin. 100. 9.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN